

Съгласно чл. 8 от Конституцията на Република България, държавната власт се дели на: Законодателна, Изпълнителна и Съдебна. Идеята съществува още от древността. Среща се при управлението на Аристотел. Разработва се в края на 17 век – от Джон Лок. Същата се доразвива от френски мислител – Шарл дьо Монтескьо. Законодателната власт е част от тази идея. По-правилно е да се говори за законодателна функция, за да не се наруши идеята за единна държавна власт. Като титуляр на Законодателната власт е Народното събрание – чл.62 ал. 1 от Конституцията на Република България. В нейното реализиране участват, както Президента, така и Министерския съвет. Участието на държавния глава се характеризира със следното:

1. Промулгира приетите от Парламента закони.
2. Упражнява правото му на отлагателно вето.

Участието на МС се изразява в следното - той упражнява правото на законодателна инициатива.

Характерното за Законодателната власт е, че тя твори правото, посредством нейния титуляр Народното събрание.

Изложение

- 2 -

Съгласно чл. 73 от Конституцията на Република България, организацията и дейността на Народното

събрание се осъществява, въз основа на основния закон на страната и правилник, приет от него. Народното събрание притежава вътрешна (регламентарна) автономия, съгласно която, то суверенно и независимо от други държавни органи, определя своята вътрешна организация и ред на дейност. Неговата автономност, произтича от обстоятелството, че то получава своите властнически пълномощия от цялата нация и поради това няма орган, който да стои над него или да му е равнопоставен. То приема правилник за своята организация и дейност, чрез който установява вътрешните си структури и реда за законодателната дейност и дейността по осъществяване на парламентарния контрол и други свои дейности. Организацията на Парламента обхваща свикването, откриването на новоизбраното Народно събрание, неговото конституиране и образуването на постоянни комисии. Тук също така можем да отнесем образуването на парламентарните групи, но те не представляват органи на Народното събрание, въпреки че Конституцията и Правилника за Реализация и Дейността на Народното събрание им възлагат функции. Според Конституцията от 1947 г. ръководен орган на Народното събрание е бил неговото бюро. Според Конституцията от 1971 г. заменя колективния орган със Председател и зам. Председател. Според Конституцията от 1991 г. Народното събрание се свиква на първо събрание от

- 3 -

Президента най-късно 1 месец след избирането – чл. 75 от Конституцията на Република България. Ако в посочения срок Президентът не свика Народното събрание, то се свиква от 1/5 от народните представители. В останалите случаи, то се свиква на заседание от неговия председател. Инициативата може да бъде негова, 1/5 от народните представители, Президента и МС. След като бъде свикано, първото заседание, новоизбраното Народно събрание се открива от най-възрастния народен представител, който ръководи заседанието до избирането на председател на парламента. Народните представители са длъжни веднага след откриване на заседанието да положат клетва по чл. 76 ал. 2 от Конституцията на РБ, това има правно значение. В случай, че народен представител не е положил клетвата, той не може да встъпи в изпълнение на правомощията си. Като следваща характеристика, свързана с организацията и реда на Народното събрание, следва да споменем конституирането на титуляра на Законодателната власт. То обхваща избирането на неговите органи. Под председателството на най-възрастния представител се осъществява избора на председател на Парламента. След това, той поема ръководството на заседанието. След избора му, се избират зам. Председателите и секретарите на Народното събрание, от състава на народните представители. ПОДНС определя броя и реда за избирането им. На следващите заседания се образуват и постоянни комисии на Народното събрание, избира се

- 4 -

техен личен състав и ръководството им. Парламентарните групи, както и отделни народни представители могат да направят предложение за избор на Председател на Народното събрание. Издигнатите кандидатури могат да бъдат няколко на брой. Гласуването за тях е явно. За избран се смята получилият обикновено мнозинство, т. е. за него са гласували повече от половината присъствали народни представители. Ако при първото гласуване не бъде избран никой от кандидатите, изборът се повтаря, като при второто гласуване участват двамата кандидати, получили най-много гласове при първото гласуване. Този кандидат, чийто гласове са повече се смята за избран. Председателят се избира за цялата легислатура на Парламента. Също така, той може да бъде предсрочно отстранен от възложените му функции. Това става при следните хипотези:

1. 1. При негова оставка.
2. 2. По писмено искане на най-малко 1/5 от народните представители в един от следните случаи:

2.1 При обективна невъзможност за изпълнение на задълженията му.

2.2 При системно неизпълнение на неговите задължения.

2.3 При системно превишаване на правата му.

1. 3. При писмено искане на парламентарната група която го е издигнала.

Председателят на парламента изпълнява редица организационни задачи, определени в чл. 77 от Конституцията на РБ.

1. 1. *Председателства Народното събрание.*
2. 2. *Предлага проект за дневен ред на заседанията.*
3. 3. *Открива, ръководи и закрива заседанията, като осигурява реда за провеждането им.*
4. 4. *Удостоверява с подписа си съдържанието на приетите от Народното събрание актове.*
5. 5. *Организира международните връзки.*
6. 6. *Обнародва решенията, декларациите и обръщенията, приети от Народното събрание.*

Председателят на Народното събрание, изпълнява и редица, възложени му от Конституцията правомощия. От тук следва изводът, че той действа като орган с лична компетентност. Изпълнява правомощията на Президента на Републиката, когато неговите пълномощия бъдат предсрочно прекратени и Вице Президента не може да встъпи в длъжността „Президент“ чл.97 ал. 4 от Конституцията на РБ. Като друго правомощие на Председателя на Народното събрание, се определя това, че той обнародва законите, с които се ревизира Конституцията от Обикновеното Народно събрание. Разпоредбата на чл.77 ал. 2 от Конституцията на РБ гласи, че зам. Председателите на Народното събрание подпомагат Председателя, неговата работа и осъществяват възложените от него дейности. При невъзможност Председателят на Парламента да осъществява своите функции, те могат да бъдат

- 6 -

осъществени от определен от него Председател. Изключение от казаното са персоналните правомощия на Председателя – чл. 97 ал. 4, чл. 156 от Конституцията на

РБ. Редът за избиране и предсрочно освобождаване на зам. Председателите е аналогичен с този на Председателя на Народното събрание.

От своя състав Народното събрание избира и 6 секретаря. Тяхната функция е да дежурят на заседанията и да изпълняват редица технически дейности – чл. 11 от ПОДНС. Съгласно разпоредбата на чл. 9 ал. 1 точка 15 от ПОДНС, Председателят назначава и освобождава квесторите на Народното събрание. Трябва да отбележим, че те не са органи на парламента, а са служители на Председателя, подкрепящи го в неговата дейност. Според чл. 12 от ПОДНС : изпълняват разпорежанията на Председателя за поддържане на редът в заседателната зала; следят в заседателната зала да присъстват само народни представители, министри и упълномощени от председателя длъжностни лица; подпомагат секретарите на Народното събрание при провеждане на явно гласуване.

За да е ефективна работата на Парламентът, е необходимо изграждането на вътрешни органи. Това са комисиите на НС. Народното събрание избира от своя състав постоянни и временни комисии – съгласно чл.79 ал.1 от Конституцията на РБ. По ал. 2 на същия член се уточнява, че постоянните комисии подпомагат дейността на Парламента и упражняват парламентарен контрол. Тези парламентарни комисии се наричат

- 7 -

постоянни, от една страна, защото тяхната дейност е свързана с постоянната работа на парламента, както с неговата законодателна дейност, така и с неговата контролна дейност, а от друга страна, защото имат относително постоянен състав. Чл. 18 от ПОДНС изрично посочва постоянните комисии, които следва да се създадат. Народното събрание може да закрива някои от тях и да създава други. Всеки народен представител може да бъде избран, най-много в две постоянни комисии, а за Председател само в една постоянна комисия. В заседанията на парламентарните комисии могат да участват и членове на европейския парламент от РБ с право на

съвещателен глас. Заседанията на постоянните комисии са редовни и извънредни. Техният дневен ред, периодичността и продължителността се определя от самите комисии. Постоянната комисия се свиква от: нейния Председател; по искане най-малко от 1/3 от членовете ѝ; и от Председателя на НС. Заседанията им са открити, като заседанията по Външна политика и отбрана и комисията по Вътрешна сигурност и обществен ред, по принцип са закрити.

Народните представители, които не са членове на съответната комисия могат да участват във всички нейни заседания, но без право на глас.

Освен постоянните комисии, НС избира и временни комисии за проучване и анкети.

Проучването е събиране на информация по въпроси, свързани с дейността на НС или на негови органи, засягащи държавния или обществен интерес.

- 8 -

Анкетата също е проучване по особен повод и особено предназначение. Отнася се за настъпили или предстоящи събития. Когато има данни, че те са свързани с някакви неправомерни действия и може да настъпят вредоносни последици. Временните комисии винаги се образуват по конкретен повод. Избират се от НС по предложение на Председателя или най-малко на 1/5 от народните представители. Те преустановяват своето съществуване с изтичане на срока, за който са създадени или предсрочно с решение на парламента.

Народните представители могат да образуват парламентарни групи, според партийната

си принадлежност или политическата си ориентация. Минималният брой народни представители за организиране на парламентарна група е 10 човек. Когато този брой спадне под 10 души, парламентарната група преустановява съществуването си. Не могат да се образуват парламентарни групи от независими народни представители, както да се сливат и разделят съществуващи парламентарни групи. Всеки народен представител може да членува само в една парламентарна група.

Дейността на НС е предварително организирана. То приема програма за една или две работни седмици. Председателят на НС прави предложение за тази програма, той се подпомага от зам. Председателя. Организационните форми за работа на Парламента, като постоянно действащ орган, представляват сесиите и заседанията.

- 9 -

Според чл. 38 от ПОДНС, НС заседава в Сряда, Четвъртък и Петък, от 9 до 14 часа. Извънредни заседания: Понеделник или Вторник, но за целта трябва да има решение на НС. Заседанията са открити, но някои могат да се проведат на закрити врати. Дневният ред на заседанията представлява работната програма за определено заседание.

Решаването на въпросите, поставени на дневен ред, се предшества от тяхното обсъждане на заседанията. Това става чрез изказване на народните представители. Никой не може да се изказва без да е получил думата от Председателстващия заседанието. При разискванията се спазва определена процедура, регламентирана в ПОДНС. В определени случаи, може да възникне спор по тази процедура. Процедурните въпроси са следните: 1. Възражение срещу определено нарушаване на реда на заседанията или предложение за изменение и допълнение на приетия ред за водене на заседанието.

По-конкретно те могат да се отнасят до:

- 1. Прекратяване на заседанието;*
- 2. Отлагане на заседанието;*
- 3. Прекратяване на разискванията;*
- 4. Прекратяване на гласуването;*
- 5. Отлагане на гласуването;*

Народните представители имат право на изказвания по разглежданите въпроси и да правят предложения. Те говорят само от трибуната но не повече от един път по един и също въпрос. Във връзка с разискванията народните представители имат право на реплика.

- 10 -

Тя представлява кратко възражение по съществуващото на приключило изказване. Тя се прави веднага след изказването и не трае повече от две минути. По едно и също изказване могат да се правят най-много до 3 реплики. Репликираният народен

представител има право на отговор – дуплика. Същата може да бъде развита в 3 минути. Народен представител, който при обсъждане на въпроса, не е изразил отрицателното си становище или не се е изказал, има право на обяснение на своя отрицателен вот, в рамките на 2 минути след гласуването. Обяснение на отрицателен вот не се допуска, след тайно гласуване или след гласуване процедурните въпроси. Решенията на НС се приемат с гласуване. То е лично и никой не може да гласува вместо друг, както и да гласуват по пълномощия. Гласуването е явно, освен когато Конституцията предвижда тайно гласуване или самото НС прецени това. Явното гласуване се извършва по следния начин:

1. 1. Компютъризирана система за гласуване
2. 2. Вдигане на ръка;
3. 3. Ставане от място, по именно извикване по азбучен ред, отговаряйки 'за', 'против' или 'въздържал се';
4. 4. Саморъчно подписване;
5. 5. По именно извикване на имената на народните представители и начина на тяхното гласуване чрез компютъризирана система за гласуване;

Тайното гласуване е чрез бюлетина. От обявяването на гласуването до завършването не се допуска изказване на народни представители.

- 11 -

В случаите, когато има повече от две предложения от едно и също естество, те се гласуват по реда на постъпването им. Предложението е прието, ако за него са гласували повече от 50 % от присъстващите народни представители, освен ако в Конституцията не е предвидено друго. В случай на равенство на гласовете, предложението се смята за отхвърлено. Народното събрание приема решенията си с мнозинство на гласовете. То бива обикновено, абсолютно, класифицирано, относително.

Резултатът от гласуването се обявява веднага от Председателстващия заседанието. Ако процедурата при гласуването или резултатите бъдат успорени от някоя парламентарна група, Председателстващият разпорежда то да бъде повторено. Резултатът от повторното гласуване вече е окончателен.

Заклучение

Организацията и дейността на НС спомагат за правилното изпълняване на неговите функции, а именно – изпълняване на законодателна дейност, осъществяването на парламентарен контрол и провеждането на открити заседания, спомагащи на избирателите, които народните представители представляват, да са наясно с дейността на НС.

Библиография

1. *1. Конституционно право – Борис Спасов*
2. *2. Конституционно право на Република България – Стефан Стойчев*
3. *3. Конституционна цивилизация. Българският конституционализъм – Снежана Начева*